

Szaknyelvi helyesírási szabályzataink mérlege

Az akadémiai helyesírás megalkotása (1832) óta helyesírásunk tudatos fejlesztésének fő vonalát az egységes írásmód kiterjesztésére való törekvés jelentette. Az egymást követő akadémiai szabályzatok (kisebb ingadozásokkal) a magyar írásgyakorlatnak mind több területére, részletére terjesztették ki figyelmüket, s egyre tüzetesebb szabályaikkal fokozatosan csökkentették a magyar helyesírásnak azt a valamikor jellemző sajátságát, hogy több írásváltozat is élhetett egymás mellett. Helyesírásunknak újabb kori egységesülése szükség-szerűen következett az iskolaügy, a nyomdaipar, a kiadói tevékenység fejlődéséből, a közönség helyesírási igényeinek megváltozásából és több más integráló tényező hatásából.

A köznyelvi helyesírás szabályozottabbá és szilárdabbá tevésére irányuló korunkbeli akadémiai törekvésekkel egy időben új igényként jelentkezett – helyesírásunk történetében először – a szaknyelvi helyesírások kidolgozásának szükségessége. A nagy tudománysszakok szókinccsének van ugyanis egy olyan rétege, amelynek célszerű és az illető tudománysszak szempontjából helyes írásmódja a köznyelvi helyesírás szabályrendszere, valamint az erre épülő szójegyzékek, szótárak példaanyaga alapján nem oldható meg. Mivel a szaknyelvek jelentősége a háború után a világszerte kibontakozó tudományos-technikai forradalom következtében rendkívül megnőtt, hatványozottan jelentkeztek a szaknyelveknek (már korábban is meglevő) helyesírási problémái.

Jóllehet elvileg nem kétséges, hogy minden tudományterületen szükség van a helyesírás rendezésére, gyakorlatilag egy-egy szakmai helyesírás kidolgozása több tényező szerencsés összejátszása nélkül nem lehetséges. – Határozott és erős igénynek kell jelentkeznie az illető szakterület helyesírási egyenetlenségeinek megszüntetésére. Egy megfelelő tekintéllyel és hatáskörrel rendelkező testületnek (a mi viszonyaink között leginkább az Akadémia illetékes osztályának vagy tudományos bizottságának) vállalnia kell a rendezés feladatát, és a megfelelő feltételeket biztosítani kell.

Eddig a következő szakmai helyesírási szabályzatok készültek el:

A magyar állatnevek helyesírási szabályai (kidolgozta *Dudich Endre*; Bp., 1959.); – A magyar kémiai elnevezés és helyesírás szabályai (az MTA Kémiai Tudományok Oszt. Közl. 17. kötet, 1962.); – A földrajzi nevek és megjelölések írásának szabályai (kidolgozta *Fábián Pál*, *Földi Ervin* és *Hönyi Ede*; Bp., 1965.); – Az afrikai szavak és nevek, főképpen nyelv- és népnevek magyar írásmódja (kidolgozta *Fodor István*; az MTA Nyelv- és Irodalomtud. Oszt. Közl. 25. kötet, 251–65, 1968.); – A magyar kémiai elnevezés és helyesírás szabályai I-II. (szerkesztette *Erdey-Grúz Tibor* és *Fodorné Csányi Piroska*; Bp., 1972.); – A legfontosabb ásványok és kőzetek nevének helyes írásmódja (a kémiai szabályzat III. kötete; szerk. *Erdey-Grúz Tibor* és *Fodorné Csányi Piroska*; a szójegyzék *Székyné Fux Vilma* munkája; Bp., 1973.) – A magyar állatvilág szótára (a *Dudich* féle akadémiai szabályzat alkalmazása nagy szóanyagra, *Josvay Alajos*, *Steinmann Henrik* és *Szily Ernő* munkája; Bp., 1977); – Öntészeti helyesírási szójegyzék (Bányászati és Kohászati Lapok; Öntöde 29. évf. 2. sz. 42–8. 1978.); – Helyesírásunk (Regőczy Emil szerkesztésében geodéziai helyesírási szójegyzék; *Geodézia és Kartográfia*, 1978. 30. évf. 4. sz. 294–305.); – A Magyar Tudományos Akadémia V. Osztálya Orvosi Szaknyelvi és Helyesírási Bizottságának ajánlása az idegen eredetű műszavak magyaros írására (Orvosi Hetilap 120. évf. 1979. márc. 4. 536–40.); – Katonai helyesírási tanácsadó szótár (szerkesztette *Fábián Pál* és *Szemere Gyula*; Bp., 1980.); – Keleti nevek magyar helyesírása (főszerkesztő *Ligeti Lajos*; szerkesztő *Terjék József*; Bp., 1981.); – Kémiai helyesírási szótár (*Fábián Pál*, *Fodorné Csányi Piroska* és *Hönyi Ede* munkája; Bp., 1982.); – A cirill betűs szláv nyelvek magyar helyesírása és ennek függeléke, Az újjörög nyelv magyar helyesírása (főszerkesztő *Hadrovics László*; szerkesztő *Zoltán András*; Bp., 1983.); – Az MTA IV. Osztálya Állatorvos-tudományi Bizottságának ajánlása Az állatorvosi szakkifejezések egységes használatának és helyesírásának szabályai címmel (Magyar Állatorvosok Lapja 1983. 38. évf. 5. sz. 309–11); – A magyar növénynevek helyesírási szabályai (kidolgozta *Priszter Szaniszló*; megjelent a

Priszter-féle Növényneveink c. munkában; Bp., 1986.; és különnyomatban is); – Műszaki helyesírási szótár (szerkesztette *Fodorné Csányi Piroska, Fábrián Pál* és *Cs. Pintér Péter*; Bp., 1990.); – Orvosi helyesírási szótár (főszerkesztő: *Fábrián Pál* és *Magasi Péter*; szerkesztők: *Donáth Tibor, Ferenczy Gyula, Hargitai Rezső, Keszler Borbála*; Bp., 1992.).

Most van soron a magyar állatrendszertani nevek helyesírásának korszerűsített szabályozása (az új szabályzat kidolgozója *Gozmány László*); és most kísérlik meg rendezni a kitenyésztett állatfajták nevének helyesírását is (ezt a munkálatot *Jávorka Levente* irányítja).

Mik ezeknek a szakmai szabályozásoknak a közös jellemzői?

a) Bár a lexikonoknak és a szakszótáraknak helyesírás-szabályozó szerepe vitathatatlannal nyilvánvaló, hogy mielőtt egy szakmai helyesírási szabályzat vagy szótár elkészül, azonnal az egyéb művek fölé emelkedik: a szaktudományi ágazat körében születő minden munkának ehhez illik (sőt kell) alkalmazkodnia.

b) Mindegyik helyesírási szabályzatnak, illetőleg szótárnak közös vonása az is, hogy az illető szakma kiváló tudósai, gyakorlati munkásai dolgozták ki őket, de mindegyik munkálatban részt vett a Helyesírási Bizottságnak egy magyar nyelvész tagja is, akinek a köznyelvi helyesírással való összhang biztosítása volt a feladata.

Ez nem is lehet másképp! Eldőltnek látom azt a vitát, hogy a szaknyelvekkel kiknek kell törődniük: az illető szaktudományi művelőinek-e vagy a magyar nyelvészeknek, a nyelv-művelőknek. Az egyes tudományágak művelői ma is, mint régen, maguk felelősek saját szaknyelvükért! Megnyugtató tapasztalatom az, hogy minden szakterületen van néhány olyan tudós, akit tudományának nyelve, helyesírása (ha másért nem, kedvtelésből) érdekel, s aki kész a nyelvészkedésre. Csak meg kell őket találni és összekapcsolni azzal a magyar nyelvessel, aki hajlandó arra, hogy bizonyos időt és energiát szánjon valamelyik szakma nyelvi-helyesírási gondjainak megismerésére és az ezekkel való foglalkozásra. Ilyen kollégák is találhatók!

c) Mindegyik eddigi szakmai helyesírási szabályozás akadémiai szabályozás volt, vagyis a kompetens szakmai akadémiai testületek és a helyesírás dolgában illetékes Helyesírási Bizottság együttműködésével készültek. E tekintetben a következő eljárási gyakorlat alakult ki az elmúlt évek során.

Szakmai helyesírási szabályzat vagy szótár kidolgozását mindig a szakma kezdeményezte (akadémiai osztály vagy szakbizottság, esetleg magánszemély). A szakmai helyesírási szabályzat vagy szótár kidolgozására vállalkozó testületekbe a Helyesírási Bizottság delegálta egy magyar nyelvész tagját, megteremtve így az összhangot a szakma és a helyesírás között. A szakmai testülettől elfogadott művet aztán végső soron a Helyesírási Bizottság hagyta jóvá, s ezzel a köznyelvi helyesírási szabályzat rangjára emelte. – Így született meg az állatnevek, a földrajzi nevek, a kémiai nomenklatúra, az ásványnevek, a növénynevek szabályzata; az orvosi terminológiára vonatkozó ajánlás stb. (Az egyes szabályzatok és szótárak kidolgozásának kisebb eltéréseit természetesen nem részletezhetem.)

Nem volt szükség erre a bonyolult, általában több évig tartó egyeztető munkára pl. a katonai helyesírási szótár vagy a geodéziai szójegyzék esetében: ezeknek a munkálatoknak a folyásáról a Helyesírási Bizottságnak tudomása volt, de a jóváhagyási eljárás elmaradhatott, mert minden felvetődött kérdést meg lehetett oldani a köznyelvi helyesírás szabályai alapján. Ennek a kettősségnek a kialakulása természetes!

Mint ahogyan a szaknyelvek is csak kiágazásai az egységes magyar nyelvnek, de nem külön „nyelvek”, úgy nem lehet külön szakmai helyesírásokról sem beszélni. A szaktudományi írásgyakorlat általában nem kíván sajátos helyesírási eljárásokat, csak a szakmai szó-kincsnek egy kisebb, igaz, rendkívül fontos része miatt szokott szükségessé válni külön szakmai helyesírási szabályzatok és szótárak kidolgozása. Más esetekben meg lehet elégedni olyan szakmai helyesírási szójegyzékekkel, amelyek voltaképpen a köznyelvi helyesírási szójegyzékek és szótárak speciális irányú kibővítésének tekinthetők.

A nehezebb feladat természetesen az előbbi, a tulajdonképpeni szakmai helyesírási szabályozás. Az ilyen munkálatok változatos problémái közül vázolok a következőkben néhányat.

A kémiai nomenklatúra írásmódjának rendezése során elsőnek a magyaros-idegen

írásmód sokat vitatott kérdését kellett megoldani, megszüntetve a szüntelen vitát a magyaros, a latinus, a görögös, az angolos, a németes írásmód követői között. Ismeretes, hogy az Akadémia a következetesen magyaros írásmód mellett döntött: ezt kívánta a kémia tudományának mai társadalmi helyzete, szókincsének és helyesírásának a magyar helyesírás egészéhez való viszonya. A kémiai nomenklatúrájának sok szava (*hidrogén, oxigén, nátrium* stb.) már igen régen kilépett a szaktudomány szűk köréből a mindennapi használatba, s ennek következtében írásmódja is magyarosodott. Ez a folyamat napjainkban rendkívül felgyorsult, elsősorban az általános iskolai kémiaoktatás és az ismeretterjesztés révén. A kémiai szavak írásmódjának egységesítését ma másképpen, mint a fonetikusán írt magyar formák általánossá tételével nem lehetett volna megvalósítani. Az idegen helyesírású alakok fenntartása a szaktudomány elszigetelődésére, a magyar szókincs és helyesírás általános fejlődési tendenciáival való szembekerülésre vezetett volna.

A fonetikus írásmód elfogadásához hasonló nagyságrendű elvi döntést kívánt a vegyületnevek írásmódjának megállapítása. Erre három mód kínálkozott: az angol mintát követő különírás (*kálium nitrogén szulfát*); a német mintát követő egybeírás (*káliumnitrogénszulfát*); az alkotóelemeknek kötőjellel való összekapcsolása (*kálium-nitrogén-szulfát*). A mozaikszerűen különírt, széteső, a kapcsolatokat nem érzékeltető formáknál és a monolitikusan egybeírt, áttekinthetetlen és nehezen elemezhető alakulatoknál célszerűbbnek bizonyult a kötőjeles megoldás, mert ezzel a mellérendelő szóösszetételek körében is gyakran élünk (a vegyületnevek is mellérendelő összetételek!), s mert így még a sokszorosan összetett vegyületnevek is jól áttekinthetők.

A harmadik problémakört a kémiai rendezés során a magyar köznyelvi helyesírás szabályainak kémiai szakszókra való alkalmazása jelentette. Ennek a munkának megnyugtató elvi tanulsága az volt (a részletezéstől eltekintek), hogy pl. a különírás-egybeírás terén nincs szükség külön kémiai szabályokra: a köznyelvi szabályok a kémiai szakszavakra is általában jól alkalmazhatók, elég rugalmasak ahhoz, hogy a sajátos szakmai igényeket is kielégítsék.

Helytelen lenne azonban azt hinni, hogy ha egy írásmód egyik szakmában használható, jónak bizonyult, azonos mértékben alkalmazható a többiben is.

Az ásvány- és kőzetnevek írásának rendezése során ki lehetett ugyan mondani azt, hogy a közszoói eredetű neveket (mint a kémiai szakszavakat) fonetikusán írjuk, de ezt az írásmódot nem lehetett kiterjeszteni a tulajdonnévi eredetűekre; ezeket (a szakmai hagyománynak megfelelően) az átadó nyelv helyesírása szerint íratja az ásványnévi szabályzat, mivel a fonetikus írásmóddal elveszett volna az elnevezés lényege, vagyis a személy vagy a földrajzi hely nevének megőrzése (*andrewsit, zinnwaldit* stb.).

A magyaros írásmód ügye az orvostudományban ismét másképp vetődik föl. Itt a szakmai hagyomány az idegen (latin) írásmóddal való erős ragaszkodás. Bár ennek több érthető oka van (az orvosi nyelv titkosságra törekvése, bizonyos arisztokratizmus stb.), célszerűtlen erőltetni az *injectio, serum* stb. formákat; ezek az orvosi helyesírást elszigetelik a többi szaktudománytól is, a köznyelvi írásgyakorlattól is. Jogosak tehát a kritikák, amelyek az orvosi helyesírást e miatt a maradisága miatt érik. Nem lett volna azonban szerencsés az orvosi helyesírásnak olyan mértékű fonetizálása, amint az lehetséges, sőt szükséges volt a kémiában, vagy ami természetes más tudományágakban. (Minderről Ferenczy kollégám szólott már.)

A különírás-egybeírás, kötőjeles írás terén is hasonló a helyzet. Míg a kémiában a vegyületnevek kötőjeles tagolása bizonyult a legszerencsésebb megoldásnak, az ásványnevekre nem lehetett alkalmazni ezt a szabályt, de még a köznyelvi helyesírásnak a többtagú hosszabb összetételekre érvényes szabályát sem. Az ásvány és kőzetneveknél ugyanis sok esetben nehéz az összetevő tagok nyelvi elhatárolása (pl. vitatható, hogy az *alumohidrokalcit* a magyarban összetett szó-e, és ha az, két vagy három elemből áll-e). S ha a többeleműség mellett döntünk, a többtagú 6 szótagnál hosszabb összetételek tagolására szolgáló kötőjel helye újabb vita tárgya lehet. Ezért volt célszerű a többelemű ásvány- és kőzetnevek esetében a tagolatlan egybeírás mellett dönteni, függetlenül az alkotóelemek és a szótagok számától (*báriumföldpát, klórnátrókalit, biotitamfibolandezit*).

A szakmai helyesírási szabályozás stratégiájához hozzátartozik az is, hogy lehetőség szerint küzdjünk az egységbontó, önkényes formák ellen. – Ilyen volt például az orvosi helyesírásnak az a szokása, amelyet a Medicina Kiadó terjesztett el: idegen + magyar, ill. magyar + idegen képletű összetett szavakban kötőjelet alkalmaztak (*sollux-lámpa*). A kiadót szerencsére sikerült meggyőzni a kötőjeltevés feleslegességéről és helytelenségéről. Ezért a rossz szokást, mivel lokalizálható volt, elég könnyen vissza lehetett szorítani. – Más a helyzet az „egy fogalom = egy szó” elterjedt babonájával, amely nem szaknyelvi eredetű, és az egész magyar írásgyakorlatban fellelhető. Mivel ennek a felfogásnak nincs egy jól felderíthető és körülhatárolható góca, az ellene való küzdelem az egész magyar helyesírási szabályozásnak, nem csak egy esetleges szakmai helyesírási szótárnak a feladata.

Az eddig emlegetett szaktudományok körén belül maradvá arra a fontos elvi tanulásra kell figyelmeztetni: ha valamely szakterület végrehajtotta a maga akadémiai szintű átgondolt és egyeztetett helyesírási rendezését, az már más szakterületeket is kötelez. Súlyos elvi vétség lenne a magyar helyesírás egysége ellen és mérhetetlenül célszerűtlen gyakorlati ballépés is, ha a kémiai helyesírás alkalmazását pl. az orvosok megtagadták volna, és *klór* helyett ragaszkodtak volna a *chlor* írásmódhoz. (Mint ahogyan erre volt is egyes tudósokban hajlandóság!)

Az egymással érintkező vagy éppen rokon szakterületek írásgyakorlatának összehangolása tehát elemi érdek! Az eddigieken túl kitűnő példa lehet erre az állatnevek és a növénynevek írásának rendezése.

Mint már említettem, először az állatnevek szabályzatának megalkotására került sor. Ennek kidolgozói abból indultak ki, hogy a magyar írásmód feleljen meg az állatrendszertan kétszavas latin nevezéktani felépítésének. Ezt a helyes elképzelést aztán több-kevesebb sikerrel egyeztették különírási-egybeírási szokásrendszerünkkel. A növénynevek helyesírásának rendezője ugyanezen a nyomon indult el, de – okulva az állatnévírás szabályrendszer egyes, kevésbé szerencsés megoldásaiból – mintájánál következetesebb és egyszerűbb rendszert alkotott. Most, hogy szóba került az állatnévírás rendszer újragondolása, a minta nyilvánvalóan a növénynévi szabályzat lesz, ami által a két nagy tudományterület írásmódja még közelebb kerülhet egymáshoz.

Végigtekintve a tárgyalt szakmai szabályzatokon, s gondolva a nem elemzettekre is, nyilvánvalóvá válhatott, hogy a szaktudományi helyesírások szabályozásának nincs egyetlen közös, átfogó elve: minden egyes tudománynak magának kell megtalálnia helyesírásának rendező szempontjait. Ez egyszersmind azt is jelenti, hogy szakismeretek nélkül egyetlen szakhelyesírást sem lehet tudni, egyiket sem lehet helyesen alkalmazni.

Felvetődik ezért a kérdés: nem követelünk-e túl sokat az írásgyakorlótól szakmai helyesírások alkotásával? Szerintem semmi esetre sem. Minden emberi ismeretanyag színterjed. Mindenkinek szüksége van például bizonyos csillagászati vagy orvosi ismeretekre, de természetesnek tartjuk, hogy a csillagásznak, az orvosnak jóval többet kell tudnia szakmájából az átlagosnál. Áll ez a helyesírásra is. Bizonyos elemekre mindenkinek múlhatatlanul szüksége van, hogy a társadalomba beilleszkedhessék; más elemeket azonban csak azoknak kell ismerniük, akik bizonyos meghatározott munkakörökben dolgoznak. Általában a pedagógusoknak, a nyomdászoknak, a kiadói szakembereknek. De még ez a kör sem kötelezhető arra, hogy a kémiai nevezéktant, az állatnévírást stb. hibátlanul tudja alkalmazni. A szakmai helyesírások általában belső használatra, egy szűk kör számára készülnek, nem pedig azért, hogy mindegyiknek minden csínját-bínját a közember is elsajátítsa. Más kérdés persze aztán az, hogy a szakma terjedésével, az iskoláztatás és a tudománynépszerűsítés csatornáin a szakmai helyesírási formák mennyire terjednek el a közönség szélesebb köreiben is.

S itt kénytelen vagyok kritikával illetni a szaktudományi helyesírási szótárak kiadót azért, hogy nem tettek eleget a szótárak propagálásáért. E megállapításom alapja pl. a közelmúltban megjelent Műszaki helyesírási szótárral és az Orvosi helyesírási szótárral kapcsolatban szerzett tapasztalat. Műszaki pályán dolgozó barátaim, kollégáim nem a szakfolyóiratokból, nem az egyetemi könyvterjesztő hálózat révén stb. értesültek frissiben a szótár megjelenéséről, hanem nagy késéssel és véletlenül tőlem. Az orvosi szótár eseté-

ben – tudomásom szerint – a kiadó rengeteg szórólapot küldött szét, de ennek nem lett meg a kellő eredménye, a szótár lassabban fogja a vártnál. A kiadóktól szemrehányásaimra rendszerint azt a választ szoktam kapni, hogy könyvterjesztésünk egész rendszere rossz, elavult. Lehet. Ám az mégiscsak a kiadókon múlna, hogy legalább az olyan rangos folyóiratok, mint a Magyar Nyelv meg a Magyar Nyelvőr egy-egy ismertetési példányt kapjanak, s ugyanígy a szakmai lapok is. Hogy legalább nyoma legyen egy ilyen könyvnek, hogy legalább a könyvtárak vásárolják meg, hogy legalább azok, akik hivatásból foglalkoznak szakmai szövegekkel, tudják, hogy kétség esetén van hova fordulniuk.

Végezetül előadásom indító mondatához kell visszakanyarodnom, amelyben a reformkori Akadémiára hivatkoztam mint arra az intézményre, amely helyesírásunk egységesítését elindította. Ez meglehetősen köztudomású. Kevésbé ismert azonban, hogy a Magyar Tudós Társaságot nem ezért hozták létre, még csak nem is az irodalom fellendítésére, hisz akkor már virágzó irodalmunk volt az Akadémia nélkül is. A Magyar Tudós Társaság eredeti és fő célja a tudományoknak magyar nyelven való megszólaltatása volt. Mert ennek előtte 200 évvel a pesti egyetemen még a nagy Révai Miklós is latinul adta elő a magyar grammatikát, 1807-ben (legnagyobb látogatottságának évében) is csak 23 hallgatónak; más tárgyak esetében pedig a magyar tanítási nyelvre való váltásnak még csak a gondolata sem merült föl. Az, hogy Bugát Pál 1825-től magyarul kezdte oktatni az orvostudományt, valóságos forradalmi cselekedet volt, és messze megelőzte vele a korát, hiszen a pesti egyetem professzorainak többsége még az 1840-es évek közepén is latinul vagy németül adott elő. A középiskolai szaktárgyaknak és az egyetemi stúdiumoknak magyar nyelvű oktatására maradékta-lanul csak a kiegyezés után, a múlt század végén került sor.

Alig száz éve tehát annak, hogy a szaktudományok világában is megszereztük nyelvi önállóságunkat, s hogy ez bekövetkezett, abban van az elévülhetetlen érdeme az Akadémiának, amely fáradhatatlanul ténykedett ezért a célért szakszótárak egész sorának kiadásával, támogatásával és egyéb módokon. S ezért a célért küzdöttek a magyar egyetemek és főiskolák oktatói is, itt a műegyetemen is. Elértük, hogy a modern tudományoknak nincs olyan ága, amelyet ne tudnánk, amelyet ne lehetne magyarul művelni. Ez – ha belegondolunk – hallatlanul nagy dolog.

Ennek a folyamatnak a lelassulásától félek én leginkább napjainkban. Azt tapasztalom ugyanis, hogy a szaktudományok magyar nyelven való művelése iránti kedv és igyekezet alábbhagyott. S e tekintetben nem is elsősorban az idegen szavak divatjára gondolok. Persze arra is. Jóllehet az idegen elemeknek magyarral való fölváltására most is megvan az indíttatás a társadalomban, mégis jelentős különbség van a régebbi idők és napjaink között. Ma azt szokás mondani, hogy ne használjunk feleslegesen idegen szavakat, ha van jó magyar megfelelőjük. Helyes elv, csak az a baj, hogy a folytatás elmarad: ha nincs, csináljunk. Fel kellene szabadítani a szóalkotó kedvet az alól a félelem alól, amelyet most mindenki érez, ha új magyar szót alkotni támad kedve: ne váljanak céltáblává, esetleg gúny vagy nevetség tárgyaivá a magyarral próbálkozóak. De még a „felesleges”, a „minek?”, az „ügyis hiába” hangulatánál is nagyobb veszedelemnek érzem azt az igen kemény elvárást – amelytől félni lehet, de helyteleníteni lehetetlen –, hogy a nemzetközi tudományos élet áramába csak valamilyen világnyelven lehet bekapcsolódni, leginkább angolul. Ez az oka annak, hogy főképp a természettudományok művelői cikkek, könyvek írásakor már nem is bajlódnak gondolataiknak anyanyelvű megfogalmazásával, hanem rögtön „angolra fordítják a szót”. Ilyen nyelvi hozzáállású kutatótól nem várható tudománya magyar szaknyelvénék fejlesztése. A távlati következményeket nem részletezem: azok eléggé nyilvánvalóak. Ezért tartom rendkívül jelentősnek Horányi György kollégámnak a Magyar Tudomány 1992. évi 2. számában megjelent közleményét: Tudományos kultúra – nyelvi kultúra (Egy vegyész töprengései a magyar kémiai szaknyelv ápolásának szükségességéről). Horányi professzor ebben az eszmefuttatásában meggyőzően fejt ki két alaptételét: *a)* magyar nyelvű kiadványok nélkül nincs magyar szakmai nyelv; *b)* a szakmai nyelv állandó ápolást igényel.

Vitathatatlanul igaza van. Ma ezért jöttünk össze. Bízom benne, hogy nem hiába.